

PRAWA PACJENTA

JAK ZABEZPIECZYĆ SWOJE PRAWA
W PRZYPADKU BŁĘDU MEDYCZNEGO
PORADNIK

Rodzaje błędów lekarskich

Prawa pacjenta

Roszczenia pacjenta

Roszczenia z tytułu naruszenia praw pacjenta

Edukacja prawna realizowana jest na zlecenie Urzędu Miejskiego
w Dąbrowie Górniczej ze środków pochodzących z dotacji celowej
przekazanej z budżetu państwa zgodnie z przepisami ustawy
z dnia 5 sierpnia 2015 r.

Drodzy czytelnicy!

*Kwestia, którą będziemy poruszać w tym wydaniu informatora jest kwestią bardzo delikatną. **Odpowiedzialność za błąd medyczny** jest coraz częstszym przedmiotem zapytań wśród klientów kancelarii prawnych. Z roku na rok rośnie liczba spraw związanych z błędami medycznymi, zarówno tych o charakterze cywilnoprawnym, jak i przede wszystkim spraw karnych. Związane jest to z jednej strony ze zwiększającą się świadomością prawną w społeczeństwie, z drugiej natomiast strony – z coraz bardziej roszczeniowym podejściem pacjentów.*

Z poważaniem,

Redakcja Kwartalnego Biuletynu Edukacji Prawnej

Według Biura Rzecznika Praw Pacjenta najczęściej zgłaszane dziś sygnały dotyczące prawa pacjenta do świadczeń zdrowotnych to m.in.: brak kontaktu z przychodnią, w tym trudności w rejestracji, w wyniku zajętego numeru; brak możliwości zarejestrowania się za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz niemożności uzyskania świadczenia w dniu pogorszenia się zdrowia pacjenta a także wątpliwości czy udzielanie teleporad jest wystarczające do postawienia prawidłowej diagnozy. Niepokojącym faktem jest też czas oczekiwania na udzielenie świadczenia zdrowotnego – najczęściej w przypadku ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

BŁĄD MEDYCZNY I JEGO RODZAJE

Błąd medyczny to działanie albo zaniechanie lekarza lub osoby wykonującej zawód medyczny, będące wynikiem niezachowania należytej staranności podczas udzielania świadczeń zdrowotnych, naruszające reguły wynikające z zasad wiedzy medycznej oraz powinności zawodowych wobec pacjenta.

Wśród błędów medycznych można wyróżnić:

1. Błąd diagnostyczny.

Błąd diagnostyczny polega na mylnym stwierdzeniu nieistniejącej choroby, bądź na nierozpoznanie rzeczywistej choroby pacjenta, co prowadzi następnie do pogorszenia stanu jego zdrowia. Konsekwencją tego błędu jest z reguły wadliwe leczenie i prognozowanie. Wśród najczęstszych błędów diagnostycznych wymienia się niewykonanie koniecznych badań i analiz.

2. Błąd terapeutyczny.

Błąd terapeutyczny to błąd polegający przede wszystkim na wyborze niewłaściwej metody lub wadliwego sposobu leczenia, nienależycie dokonanej operacji, poszerzenia pola operacyjnego bez potrzeby i konieczności itp.

3. Błąd operacyjny.

Błąd operacyjny występuje najczęściej wśród błędów terapeutycznych. Błąd ten – jak wskazuje sama nazwa - związany jest z przeprowadzoną operacją i wywołuje zazwyczaj najpoważniejsze skutki dla poszkodowanego pacjenta.

4. Błąd organizacyjny

Błąd organizacyjny wynika z nieprawidłowych decyzji personelu jednostki medycznej, dotyczących m.in. zaniedbań logistycznych, niewłaściwej organizacji zakładu leczniczego, nieodpowiednich warunków zabiegu czy leczenia, jak również niespełniania wszelkich wymagań sanitarnych. Błąd ten nie jest zatem błędem lekarskim w ścisłym znaczeniu, który może wystąpić przy błędach diagnostycznych i terapeutycznych.

PRAWA PACJENTA

Każdy z pacjentów ma swoje ustawowe prawa:

1. Prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych zgodnych z aktualną wiedzą medyczną.

Zgodnie z art. 6 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku, pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych odpowiadających wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej. W sytuacji ograniczonych możliwości udzielenia odpowiednich świadczeń zdrowotnych, pacjent ma prawo do przejrzystej, obiektywnej, opartej na kryteriach medycznych, procedury ustalającej kolejność dostępu do tych świadczeń.

Powyższe koresponduje z art. 4 Ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 roku, zgodnie z którym, lekarz ma obowiązek wykonywać zawód, zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz z należytą starannością.

2. Prawo pacjenta do świadczeń zdrowotnych udzielanych z należytą starannością.

Zgodnie z art. 8 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku, pacjent ma prawo do świadczeń zdrowotnych udzielanych z należytą starannością przez podmioty udzielające świadczeń zdrowotnych w warunkach odpowiadających określonym w odrębnych przepisach wymaganiom fachowym i sanitarnym. Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych osoby wykonujące zawód medyczny kierują się zasadami etyki zawodowej określonymi przez właściwe samorządy zawodów medycznych.

Powyższe koresponduje z art. 4 Ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 roku, o którym mowa powyżej, oraz z art. 8 Kodeksu Etyki Lekarskiej, który stanowi, że lekarz powinien przeprowadzać wszelkie postępowanie diagnostyczne, lecznicze i zapobiegawcze z należytą starannością, poświęcając im niezbędny czas.

3. Prawo pacjenta do informacji o swoim stanie zdrowia.

Pacjent ma prawo do informacji o swoim stanie zdrowia. Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, lub jego przedstawiciel ustawowy mają prawo do uzyskania od osoby wykonującej zawód medyczny przystępnej informacji o stanie zdrowia pacjenta, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych i leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu, w zakresie udzielanych przez tę osobę świadczeń zdrowotnych oraz zgodnie z posiadanymi przez nią uprawnieniami. (art. 9 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku oraz art. 31 Ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 roku).

Obowiązki w tym zakresie nakładają na lekarza również art. 13 Kodeksu Etyki Lekarskiej. W myśl tego przepisu obowiązkiem lekarza jest respektowanie prawa pacjenta do świadomego udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących jego zdrowia. Informacja udzielona pacjentowi powinna być sformułowana w sposób dla niego zrozumiały. Lekarz powinien poinformować pacjenta o stopniu ewentualnego ryzyka zabiegów diagnostycznych i leczniczych i spodziewanych korzyściach związanych z wykonywaniem tych zabiegów, a także o możliwościach zastosowania innego postępowania medycznego.

4. Prawo pacjenta do wyrażenia zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych.

Zgodnie z art. 16 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku, pacjent ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody, po uzyskaniu informacji w zakresie określonym powyżej. W przypadku zabiegu operacyjnego albo zastosowania metody leczenia lub diagnostyki stwarzających podwyższone ryzyko dla pacjenta, zgodę wyraża się w formie pisemnej. Powyższe prawo gwarantują również art. 32 i 34 Ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 roku, które nakładają na lekarzy obowiązki w tym zakresie.

O powyższym prawie pacjenta stanowi również art. 15 Kodeksu Etyki Lekarskiej. Dodatkowo, kodeks ten wskazuje, że wszczęcie postępowania diagnostycznego, leczniczego i zapobiegawczego bez zgody pacjenta może być

dopuszczone tylko wyjątkowo w szczególnych przypadkach zagrożenia życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób. Jednocześnie w razie nie uzyskania zgody na proponowane postępowanie, lekarz powinien nadal, w miarę możliwości, otaczać pacjenta opieką lekarską.

5. Prawo pacjenta do tajemnicy informacji z nim związanych.

Pacjent ma prawo do zachowania w tajemnicy przez osoby wykonujące zawód medyczny, w tym udzielające mu świadczeń zdrowotnych, informacji z nim związanych, a uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu medycznego. Zwolnienie z tajemnicy lekarskiej może nastąpić wyłącznie w ściśle określonych przypadkach, w tym m.in. gdy zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób; pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy wyraża zgodę na ujawnienie tajemnicy bądź zachodzi potrzeba przekazania niezbędnych informacji o pacjencie związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych innym osobom wykonującym zawód medyczny, uczestniczącym w udzielaniu tych świadczeń (art. 13 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku oraz art. 40 Ustawy zawodach lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 roku, art. 23 i następne Kodeksu Etyki Lekarskiej).

6. Prawo pacjenta do dokumentacji medycznej.

Zgodnie z art. 23 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku, pacjent ma prawo do dostępu do dokumentacji medycznej dotyczącej jego stanu zdrowia oraz udzielonych mu świadczeń zdrowotnych. Podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych udostępnia dokumentację medyczną pacjentowi lub jego przedstawicielowi ustawowemu, bądź osobie upoważnionej przez pacjenta. Po śmierci pacjenta dokumentacja medyczna jest udostępniana osobie upoważnionej przez pacjenta za życia lub osobie, która w chwili zgonu pacjenta była jego przedstawicielem ustawowym. Dokumentacja medyczna jest udostępniana także osobie bliskiej, chyba że udostępnieniu sprzeciwi się inna osoba bliska lub sprzeciwił się temu pacjent za życia. Sytuacje sporne i inne przewidziane w ustawie rozstrzyga sąd (art. 26 tej Ustawy).

ROSZCZENIA PACJENTA

W przypadku błędów medycznych, w tym błędów lekarskich, poszkodowani pacjenci dysponują pełnym zakresem roszczeń, które mogą kierować przeciwko

osobie odpowiedzialnej za wyrządzoną szkodę i krzywdę. Mogą dochodzić m.in. zadośćuczynienia, odszkodowania oraz renty. Zadośćuczynienie ma wynagrodzić poszkodowanemu cierpienia fizyczne i psychiczne w związku z doznany uszczerbkiem na zdrowiu. Celem odszkodowania jest wyrównanie strat i utraconych korzyści o charakterze majątkowym, natomiast przyznanie zadośćuczynienia stanowić ma rekompensatę negatywnych doznań psychicznych w postaci krzywd i cierpień wywołanych czynem niedozwolonym. Renta z kolei ma na celu zrekompensowanie utraconych korzyści lub zwiększonych potrzeb w związku z wyrządzoną szkodą podczas leczenia.

1. Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

Podstawą dochodzenia roszczenia z tytułu zadośćuczynienia jest art. 445 § 1 Kodeksu cywilnego, z którego wynika, że osoba, która doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, może żądać od osoby odpowiedzialnej, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Krzywda, która ma zostać zrekompensowana poprzez zapłatę zadośćuczynienia obejmuje cierpienia fizyczne, takie jak ból i inne dolegliwości oraz cierpienia psychiczne, czyli ujemne uczucia przeżywane w związku z cierpieniem fizycznym lub następstwami uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Określając wysokość zadośćuczynienia powinny zostać uwzględnione wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, a zwłaszcza stopień i czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych (np. pobyt w szpitalu, bolesność i długotrwałość zabiegów, dokonywane operacje, konieczne dodatkowe leczenie, utrzymujący się ból itp.), trwałość skutków działania lekarza (kalectwo, oszpecenie, bezradność życiową, poczucie nieprzydatności), prognozy na przyszłość (polepszenie lub pogorszenie stanu zdrowia), wiek poszkodowanego, ograniczenie lub niemożność wykonywania zawodu lub innych zajęć itp.

2. Odszkodowanie.

Podstawą prawną żądania odszkodowania jest art. 444 Kodeksu cywilnego, który stanowi, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia poszkodowany może domagać się odszkodowania obejmującego wszystkie koszty wynikłe z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu.

Jednocześnie - w myśl art. 361 § 2 kodeksu cywilnego - naprawienie szkody obejmuje zarówno straty, które poszkodowany poniósł, jak i korzyści, które mógłby osiągnąć gdyby szkoda nie została mu wyrządzona.

3. Renta.

Roszczenie o rentę uzasadnia art. 444 § 2 Kodeksu cywilnego. W myśl tego przepisu poszkodowanemu przysługuje roszczenie o rentę w razie całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej, albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki na przyszłość. Każda z tych przyczyn, niezależnie od tego, czy wystąpi w zbiegu z inną, czy samodzielnie, stanowi wystarczającą podstawę żądania.

ROSZCZENIA Z TYTUŁU NARUSZENIA PRAW PACJENTA

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z dnia 6 listopada 2008 roku, w razie zawinionego naruszenia praw pacjenta sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 Kodeksu cywilnego. Art. 448 Kodeksu cywilnego stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Istotne jest przy tym ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym, roszczenie o zadośćuczynienie przewidziane w art. 445 § 1 Kodeksu cywilnego oraz roszczenie o zadośćuczynienie będące następstwem zawinionego naruszenia praw pacjenta, o którym mowa powyżej, mają odrębny charakter, określając zasady odpowiedzialności sprawców za odrębne czyny bezprawne. Z powyższego wynika, że poszkodowany pacjent może dochodzić w tej samej sprawie zadośćuczynienia z wszystkich wymienionych podstaw.

Opracowano na podstawie artykułu z Kancelarii Marcina Klus

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA I OBYWATELSKA

Potrzebujesz porady prawnej lub obywatelskiej ? Na terenie Dąbrowy Górniczej nieprzerwanie działają punkty Nieodpłatnej pomocy prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego. Aktualnie nie można wybrać się do tych punktów

osobiście, ale działają one telefonicznie i mailowo. Potrzebujesz pilnie porady
umów się na rozmowę za pośrednictwem Urzędu Miasta tel :

32/262 61 43

w godzinach pracy urzędu.

